

Naturskyddsföreningen
Alvesta

FISKGJUSEN

Nr 42 Hösten 2012

Taglamyren Brokvitmossa (*Sphagnum russowii*) Foto: Roland Bengtsson

www.naturskyddsföreningen.se/alvesta

STYRELSEN

Sekreterare

Maria Karlsson

Växjövägen 31
342 62 Moheda

0472-70394

maria-hakansson@hotmail.com

Kassör

Elisabeth Ebbesson

Växjövägen 51
342 34 Alvesta

0472-13411

bettanebbesson@hotmail.com

Roland Bengtsson

Ölsåkra Slottet

340 37 Torpsbruk

0472-71113

roland.bengtsson@mikroalg.se

Per Darell

Rökesvens väg 14

342 35 Alvesta

0472-12919

per.darell@netatonce.net

Postmottagare

Karin Sahlström

Marieberg

342 34 Alvesta

0472-10637

karin@toka-alvesta.se

Lena Lillieblad

Skeppshult 2

342 62 Moheda

0472-74125

lena.lillieblad@telia.com

Gerd Ouchterlony

Allmogevägen 44

352 53 Växjö

070-2102872

okg56@yahoo.se

Suppleant

Hans Gulliksson

Gåvetorp

342 92 Alvesta

0472-40177

hans.gulliksson@energikontorsydost.se

Ann-Kristin Lundh

Almelund Benestad

342 92 Alvesta

070-8438700

kia.strix@telia.com

Johan Blomby

Värendsgatan 5A

342 30 Alvesta

070-3273961

jblomby@gmail.com

Höstens Program

Miljövänliga Veckan – Tema Fisk

Vecka 40 30 september - 7 oktober

Vi finns på Willys i Alvesta och på Alvesta bibliotek fr.o.m. 1 oktober med Naturskyddsföreningens frågesport "Koll på maten Tävla och vinn" och informationsbord med material om fisk.

Holkspikning

Söndagen den 10 november kl.14-17

Vi samlas hos Elisabeth och Åke för att tillverka fågelholkar.

Plats: Växjövägen 51, Alvesta

Ansvarig: Elisabeth Ebbesson 0472-13411.

Energikväll

Onsdagen den 14 november kl.18:00

Hur kan jag påverka min energianvändning och minska klimatutsläppen hemma, på arbetet och i mitt resande? Vi ser på exemplet Moheda från olika synvinklar med följande program:

18.00 Samling på Alvesta Energis närvärmeanläggning vid ATA Timber, Moheda. Hans Christoffersson, Alvesta Energi AB visar anläggningen samt berättar om närvärme och fortsatt utveckling.

18.45 Vi går över till Furuliden för fortsatt program i Dagverksamhetens lokal.

Resandet i Moheda, fördjupad översiktsplan med utveckling och planer för Moheda, Marita Lorentzon och Ingalill Ljungdahl, Alvesta kommun.

Hur tänka och göra om den egna energianvändningen, idéer och tips, Hans Gulliksson, Energikontor Sydost

Fika och diskussion

Ansvarig: Hans Gulliksson   0472-40177

Vårens och sommarens aktiviteter

Text: Per Darell

En tidig vårmorgon med fågelskådning var årets första aktivitet. En mysig stund vid grillplatsen vid tornet i Mexarp hade vi femton som mött upp.

Moss- och blomsafari till Brotorpabäck och Tagel den 13 maj blev lyckad med fint vårväder och många fynd. Vi såg bland annat storgröe och desmeknopp och många mossor som t.ex. dunmossa. 26 personer deltog.

Utflykterna till Blädingeås-Hult i juni och juli drog många besökare (50 i juni och 67 i juli). Vi tittade på blommor och jagade fjärilar med håv och kamera. Flera barn och ungdomar deltog, bland annat från Friluftsrämjandet som vi arrangerade aktiviteten tillsammans med. De restaurerade ängarna och hagarna var helt underbara.

Vid besöket på Taglamyren, kommunens största myr, fick vi se myren i restaurerat skick. Småtallar har tagits bort och diken håller på att läggas igen. Restaureringen är ett EU-finansierat LIFE-projekt. Vi hade bjudit in en vitmosseexpert, Nils Cronberg från Lunds universitet, som livfullt berättade för oss om vitmossor. Vi kom upp till 16 arter vitmossor. Nils förklarade ingående hur man kunde känna igen var och en. En deltagare riktade blicken uppåt som omväxling och hade turen att se en bivråk segla förbi.

Fixa fina fisken

Text: Karin Sahlström

Fisk är både gott och nyttigt. Och ska vi kunna njuta av fisk även i fortsättningen måste fisket ske med sikte på hållbarhet. Idag är ca 80% av världens fiskebestånd överfiskade. Och redan om 40 år kan haven vara tomma på matfisk om vi inte gör något.....

Utfiskningen av världens hav beror bl.a. på att vi i den rika delen av världen ökat vår konsumtion av fisk. EU-medborgare konsumerar 32 % mer än genomsnittet i världen. Inom EU ligger den svenska fiskkonsumtionen på 7:e plats med 29 kg/person och år (jfr med EU-snittet på 22kg).

Den sjunkande tillgången på fisk i våra när-hav kompenserar EU genom att allt mer fisk utanför EU:s gränser samt att köpa fiskkvoter av länder i syd. Detta istället för att låta utvecklingsländer exportera fisk till oss. Det lär finnas många orättvisa fiskeavtal.

Vilken fisk bör vi undvika?

På Miljövänliga veckan sätter Naturskyddsföreningen lite extra fokus på djuphavsfiskarna. Exempel på sådana fiskar är marulk, kungsfisk (uer) och havskatt. Dessa fiskar är ofta rätt gamla innan de börjar skaffa yngel. Detta gör det extra lätt att utrota dem!

Odlad lax, som inte har MSC – eller KRAV-märket, är heller inte att rekommendera. De bidrar till utfiskning av havet genom att det behövs mellan 3 – 5 kg foder för 1 kg laxfilé, därtill medicineras fiskarna pga av trängsel i kassarna. KRAV- märkt lax har större utrymme och matas med fiskrens och fisk från hållbara bestånd.

Naturskyddsföreningen har i årets folder ”Fixa fina fisken” valt att ta bort abborre, gädda, lake och gös från ”Fina fisken –listan”. Anledningen är att den kan innehålla höga halter kvicksilver. På Livsmedelsverkets hemsida begränsar man konsumtionen av dessa fiskar endast till kvinnor som försöker bli gravida, är gravida eller ammar till och då kan de äta dessa fiskar 2 – 3 gånger/år under aktuell tid. Länsstyrelsens miljöenhet är förvånad över Naturskyddsföreningens beslut angående insjöfiskarna.

Foto: Jacob Lillieblad

Vad bör vi äta för fisk – och skaldjur? Det enklaste är att välja KRAV- eller MSC-märkt fisk. Alvesta kommun har som utgångspunkt att bara köpa MSC-märkt fisk. Roligt att våra offentliga kök vill vara föregångare!

Tänk om alla medlemmar i Naturskyddsföreningen frågar efter MSC- eller KRAV-märkt fisk under åtminstone Miljövänliga veckan! Inte minst bör Fiskebilarna veta om att det finns efterfrågan på certifierad hållbar fisk.

På Willys i Alvesta finns KRAV-märkta frysta räkor!

Nubbesallad - med KRAV-märkta ingredienser

1 burk crème fraiche,
4 msk kaviar,
1 finhackad rödlök,
2 dl finhackad purjo,
½ dl dill,
1 burk MSC-märkt matjesill,
5 st medelstora kalla, kokta potatisar, hackade,
3 kokta hackade ägg.
Blanda ihop allt – och smaka!

Åkhultmyren

Text och foto: Johan Blomby

I norra delen av Alvesta kommun ligger sjön Fiolen och Fiolenområdets naturreservat. Som en del av detta ingår Åkhultmyren, belägen strax norr om sjön. Åkhultmyren består av en öppen mossedel med omgivande fattigkärr och tallsumpskog. Naturen här är mångskiftande och Åkhultmyren har varit föremål för växtekologiska studier under lång tid.

Söderifrån på väg 126 tar man av mot Vitteryd/Klasentorp strax norr om Moheda. Fortsätt till Vitteryd, där man passerar Fiolens östra sida. Tag vänster mot Åkhult, efter några hundra meter kommer man till en skogsbilsväg på höger sida som leder till myrens södra del.

Från denna väg kan man följa älgstigar kantade av hjortron och tranbär genom en vacker, allt glesare tallskog ut på själva mossen. Växtligheten här är ganska artrik, man finner t.ex. stjärnstarr, rosling och den ena av Sveriges två inhemska Rhododendron-arter, skvattram. Sankare partier där vitmossor och tuvull breder ut sig avlöser stråk med högre belägen mark där det växer rikligt med lingon. Här finns också klipphällar med intressanta bladmossor och renlavar i tjocka mattor. Bland de levande tallarna står grånande torrakor, och området har en viss vildmarkskaraktär. Ropet från en storlom söderöver förstärker den känslan.

Skvattram

Själva mossen är uppbyggd av en mosaik av vitmossor. Röda prakt- och rubinvitmossor växer sida vid sida med rostvitmossa och grönare släktingar som flytande vitmossa. På Åkhultmyren kan man finna en stor del av de 35-40 arterna vitmossor som förekommer i Sverige. I söder korsas mossen av en bäck med mycket klart vatten som har sitt ursprung i källsjön Fiolen.

Åkhultmyren kan även nå norrifrån. Kör man från Aneboda mot Ideberg kommer man efter några kilometer till en mindre väg på vänster sida, markerad med reservatstjärnan, vilken leder rakt till myren. Stora ytor av myrens norra del täcks av myrlilja som blommar med gula klasar i juli-augusti, kanske den bästa tiden för ett besök här.

De växtekologiska studier som har genomförts på Åkhultmyren sedan femtiotalet har bl.a. visat att tall och björk breder ut sig och numera finns på stora ytor där det tidigare var öppen myr. Detta har medfört ett ökat inslag av skogsväxter. Förändringarna beror främst på ökad näringstillgång genom deposition, torrare mosseplan och ett förändrat vattenflöde.

Vare sig man är intresserad av växtekologi eller vill göra en utflykt och kanske plocka bär i orörd natur så är Åkhultmyren värd ett besök.

Referens: Gunnarsson, U. 2000. Vegetation changes on Swedish mires. Effects of raised temperature and increased nitrogen and sulphur influx. ISBN 91-554-4792-9

Vandringsleder vid Kojtet och Mellansjön

Text och bild: Per Darell

Hösten 2011 bildades en projektgrupp (Skogen och själen) för att etablera sju vandringsleder vid sjöarna Kojtet och Mellansjön i Vislanda. Området har länge varit populärt strövområde. Sammanlagt är vandringsledningarnas längd 41,5 km. Flera av lederna fanns tidigare men skall nu märkas tydligare, stigarna röjas och tavlor sättas upp om intressanta företeelser. Nya kartor skall framställas. Våta partier höjs upp med sand eller får spänger.

Sjöarna är mycket grunda med flacka stränder efter flera sänkningar (se bifogade utdrag ur broschyren ” Vandringsleder vid Kojtasjön och Mellansjön”). Texten visar på hur synen sjöars ändras med åren. Idag växer sjöarna sakta igen p.g.a. att de är så grunda och som broschyren framhåller vore en höjning av vattenståndet önskvärd. Fågellivet var tidigare mycket rikt speciellt i Kojtasjön men har senare år stagnerat. Att det inte längre går djur och betar och att ingen slätter sker är säkert en viktig anledning till att bl.a. vadare som storspov minskat eller försvunnit. Under 2012 har grågås (flera par), några par enkelbeckasiner, krickor, skarvar iakttagits (rapportera gärna till oss om du sett andra fågelarter under 2011-2012). Förhållandena skulle säkert gynnas om vattenståndet höjdes.

Översvämningarna under vinter/vår är den faktor som mest präglar sjöarna. Speciellt vid Kojtasjön finns stora mader som inte bara är viktiga för fågellivet utan också för andra livsformer. Klockgentiana har länge varit känd runt Kojtasjön. Den förekommer endast i våta områden och särskilt i översvämningssområden. I år, 2012, fanns över 500 blommor vid Kojtasjön (Per Darell) och i 57 vid Mellansjön (inventerat av Uno Pettersson och Per Darell). Eftersom nästan alla vattendrag idag är reglerade har klockgentianan blivit allt mer sällsynt och är därför rödlistad som sårbar.

Klockgentiana

En annan för Kronoberg viktig växt är hårklomossa som i år överraskande påträffades först i norra Kojtasjön på videbaser och senare vid Prästahålan (vid ån mellan Kojtet och Mellansjön). Mossan har sitt viktigaste fäste i Europa just i Kronoberg. I Sverige förekommer den i södra Sverige men är utgången eller ytterst sällsynt i övriga Europa. Vide- och sälgsnåren längs ån är värdefulla.

Översvämningar bidrar till att det bildas en hel del död ved vilket är viktigt för svampar och insekter. En inventering (Annchristin Nyström och Per Darell) vinter 2011/2012 gav flera intressanta fynd bl.a. trollhand (svamp).

Trollhand

I området finns flera kultur- och fornlämningar: ett större gravfält från järnåldern (kallas Skeppsättningarna), två mindre gravfält också från järnålder (det norra kallas ”Torsta säte”), domarringar, Vislanda gamla prästgård från 1600-talet.

Det är glädjande att Projektet ”Skogen och själen” fått pengar från Leader Linné för vandringslederna. I projektgruppen ingår:

Ingrid Bressler (kontaktperson - ingrid@observera.nu)

Karin Jonsson

Bo Rydström, Föreningen för Kojtasjöns och Mellansjöns bevarande

Sten Strömberg och Krister Nilsson, Växjö Stift

Sven-Gunnar Johansson, Vislanda hembygdsförening och församling

Marita Lorentzson, Alvesta kommun

Per Darell, Alvesta Naturskyddsföreningen

Exkursion till Blädingeås Hult

Foto: Hans Gulliksson

Var med och påverka de stora miljöfrågorna

Naturskyddsföreningen är en ideell miljöorganisation. Vi sprider kunskap, kartlägger miljöhot, skapar lösningar samt påverkar politiker och myndigheter såväl nationellt som internationellt. Dessutom står vi bakom världens tuffaste miljömärkning Bra Miljöval.

Bli medlem genom att fylla i formuläret på hemsidan www.naturskyddsforeningen.se eller SMS:a "MEDLEM" till 72900. Medlemskapet kostar 24 kr/mån eller 295 kr/år. Är du under 26 år kostar det 16 kr/mån eller 195 kr/år (då ingår även medlemskap i Fältbiologerna). För hela familjen kostar det 30kr/mån eller 365 kr/år.

Du gör en viktig insats för miljön genom att bli medlem

FÄLTBIOLOGERNA

Naturskyddsföreningen
Alvesta